

21.12.2018

Nr 14. Współpraca, jako pokojowa metoda realizacji wolności obywatelskich

---

Poprzedni numer dodatku poświęciliśmy zasadzie wolności zrzeszeń, która przysługuje bezwzględnie mimo woli władzy. Władza nie może bez przyczyny przewidzianej ustawą zakazać zrzeszania się. Na szczególną uwagę zasługuje fragment preambuły Konstytucji RP, która głosi, iż „ustanawiamy konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej, jako prawa podstawowe dla państwa, oparte na poszanowaniu wolności i sprawiedliwości, współdziałaniu władz, dialogu społecznym oraz na zasadzie pomocniczości umacniającej uprawnienia obywateli i ich wspólnot”. Fragment ten przywołuje zasadę pomocniczości państwa, która ma przyczynić się do pełniejszego rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. Preambuła wskazuje także na połączenie tej zasady z zasadą dialogu społecznego nakładającą na organy państwowe obowiązek współdziałania z organizacjami sektora obywatelskiego.

W dokumencie pn. Strategia wspierania społeczeństwa obywatelskiego na lata 2009 – 2015- społeczeństwo obywatelskie zostało zdefiniowane jako:

- przestrzeń działania instytucji, organizacji, grup społecznych i jednostek, rozciągająca się pomiędzy rodziną, państwem i rynkiem, w której ludzie podejmują wolną debatę na temat wartości składających się na wspólne dobro oraz dobrowolnie współdziałają ze sobą na rzecz realizacji wspólnych interesów,
- społeczeństwo, w którym istnieją aktywni, myślący o interesach społeczności obywatele, zależności polityczne oparte na zasadach równości i stosunki społeczne polegające na zaufaniu i współpracy.

Jednym z głównych zadań trzeciego sektora jest korygowanie słabości sektora publicznego w świadczeniu dóbr i usług o charakterze społecznym.

Przyjmuje się, że istotą społeczeństwa demokratycznego jest, m.in. liczba organizacji pozarządowych i skala udziału społeczeństwa w ich działalności, które często nabierają charakteru samorządowego.

W Polsce w r. 2015 aż 1/5 Polaków poświęcała swój czas na pracę społeczną w organizacjach pozarządowych. W roku 2015 było zarejestrowanych 17 tysięcy fundacji oraz 86 tysięcy stowarzyszeń, spośród których aktywnych było około 70 tysięcy, w tym:

- 34 % organizacji pozarządowych zajmuje się sportem, turystyką, rekreacją i hobby,
- 15 % edukacją i wychowaniem,
- 13 % kulturą i sztuką,
- 8 % usługami socjalnymi i pomocy społecznej,
- 7% ochroną zdrowia,
- 6 % rozwojem lokalnym.

W codziennej działalności organizacji pozarządowych szczególne znaczenie ma współpraca z samorządem lokalnym – gminnym i powiatowym. Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w art. 5 ust. 3 zawiera podstawowe zasady współpracy między sektorem pozarządowym a administracją publiczną, do których oprócz zasady pomocniczości, będącej zasadą fundamentalną, zaliczamy również zasady: suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji oraz jawności.

Mają one z jednej strony charakter wizyjny, dotyczą pewnego stanu pożądanego i idealnego, z drugiej są umocowane ustawowo, co dla działań administracji poruszającej się w obrębie prawa ma kluczowe znaczenie.

Model współpracy powstał w wyniku realizowanego w latach 2010-2012 projektu systemowego pn. „Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych – wypracowanie i upowszechnianie standardów współpracy”, współfinansowanego przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Społecznego, w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Działanie 5.4, Poddziałanie 5.4.1. i współrealizowanego przez Sieć SPLOT.

Główną osią opracowania modelu, stanowiącą swoistą i uniwersalną mapę współpracy, z zarysowanymi właściwymi jej płaszczyznami i obszarami, są zasady i formy zawarte w UDPP. Wytyczają one szlaki tj. formułę i kierunki współpracy modelowej.

Za współpracę z organizacjami pozarządowymi w Powiecie Ostródzkim odpowiada Wydział Rozwoju Lokalnego. Ponadto jako jedno z wielu zadań współpracę z organizacjami mają wpisane: Wydział Oświaty, Kultury i Sportu, Wydział Promocji, Referat Obrony Cywilnej, Zdrowia i Spraw Obywatelskich.

III sektor w Powiecie Ostródzkim

W pierwszych powojennych latach spośród stowarzyszeń szerszą działalność społeczno – kulturalną podjęło jedynie Towarzystwo Teatru i Muzyki.

W 1957 powstał w Ostródzie Komitet Postępowej Działalności Gospodarczej i Kulturowej przy Stowarzyszeniu PAX. Komitety i oddziały powiatowe PAX-u stworzyły możliwość działalności społecznej osobom, które ze względu na swój przeszłość i poglądy nie mogły znaleźć miejsca w innych organizacjach. Poczynania Stowarzyszenia na szczeblu lokalnym nie zawsze podobały się przedstawicielom administracji terenowej.

Powołanie Komitetu miało na celu przezwycięzenie marazmu, jaki według Tadeusza Stępowskiego wówczas panował. Ostródzki redaktor „Słowa na Warmii i Mazurach” pisał: Ten przekładaniec regionalno - pochodzeniowy kwaśniej i zakalczeje w oparach wzajemnych uprzedzeń i nieufności, a że pamięta się tu dobrze czasy hasło - nie wychylaj się- wciąż obowiązuje. W każdej propozycji społecznego czynu większość ostródzian węszy prowokację. Czyż właśnie nie środowiskom skłóconym, martwiejącym w ponurym

defetyzmie przede wszystkim nieść należy otuchę dobrze przemyślanych i za wszelką cenę udanych inicjatyw?

W roku 2000 Strategia Rozwoju Powiatu Ostródzkiego z roku 2000 wymienia stowarzyszenia działające w zakresie kultury: Morąskie Stowarzyszenie „MOST”, Ostródzkie Towarzystwo Muzyczne, Stowarzyszenie „Forum Kultury EFKA”, Klub Plastyka Amatora Stowarzyszenie Kultury Alternatywnej, Stowarzyszenie „Niezależni”, którego celem jest integracja młodzieży ostródzkiej, Związek Harcerstwa Polskiego. Wymienia też 4 organizacje i stowarzyszenia, których celem jest zarówno wspieranie rozwoju lokalnych podmiotów gospodarczych, jak i stymulowanie ogólnego rozwoju powiatu: Morąska Izba Gospodarcza, Izba Gospodarcza Powiatu Ostródzkiego, Związek Pracodawców Ostródzkich, Stowarzyszenie Morąskie NARIE.

W roku 2000 powstało Ostródzkie Stowarzyszenie Kulturowe Sasinia. Jego głównymi celami jest m.in. działanie na rzecz rozwoju kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji oraz upowszechnianie wiedzy historycznej, w szczególności o Ostródzie i powiecie ostródzkim.

Ostródzkie ciała dialogu społecznego

W latach 2003-2004 Sasinia prowadziła Powiatowe Centrum Informacji Pozarządowej mające na celu wspieranie organizacji i stowarzyszeń powiatu ostródzkiego.

Również od 2000 roku działa Rada Organizacji Pozarządowych Powiatu Ostródzkiego (ROPPO). Przez 13 lat przewodniczącym rady był Marek Skaskiewicz, prezes Warmińsko - Mazurskiego Stowarzyszenia Osób Niepełnosprawnych „Alfa”. W 2003 roku odbyło się już III forum organizacji pozarządowych powiatu ostródzkiego. W relacji zamieszczonej na portalu ngo.pl Ryszard Bogucki pisze, iż na ponad 170 zarejestrowanych stowarzyszeń w forum wzięły udział 35, co zostało określone jako niska frekwencja.

Roczny program współpracy z 2004 r. podaje, że na terenie Powiatu funkcjonowało ok. 300 organizacji pozarządowych o różnym statusie prawnym. To znacznie większa liczba niż prezentowana rok wcześniej na Forum organizacji.

W 19 listopada roku 2005 podpisano porozumienie o partnerstwie, na mocy którego powstało Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych. Inicjatorami powstania CWOP były:

- Ostródzkie Stowarzyszenie Kulturowe „Sasinia” – lider partnerstwa
- Ostródzka Rada Organizacji Pozarządowych
- ROPPO
- ZHP Komenda Hufca w Ostródzie
- Fundacja Rozwoju Regionu Łukta
- Stowarzyszenie „Na Rzecz Rozwoju Opieki Medycznej”

- Stowarzyszenie „Na Rzecz Jakości w Oświacie”
- Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Miasta i Gminy Miłomłyn
- Ostródzkie Stowarzyszenie AMAZONKI
- Warmińsko-Mazurskie Stowarzyszenie Ludzi Niepełnosprawnych ALFA
- Drużyna Rycerska Komturii Ostródzkiej
- Grupa Teatralna ZMYŚŁ.

Już w lutym 2007 r. CWOP otrzymało pierwsze ważne zadanie od ROPPO. W trakcie VI forum organizacji pozarządowych, będącego forum wyborczym, zabrakło czasu na prezentację osiągnięć i działalności wielu organizacji. Podjęto decyzję o konieczności zorganizowaniu przestrzeni na pełniejszą ich prezentację. Przygotowanie takiej imprezy ROPPO powierzyło CWOP.

ROPPO za „Targi Organizacji Pozarządowych Powiatu Ostródzkiego TOPPO 2007” otrzymała statuetkę Godni Naśladowania w kategorii na najlepszą inicjatywę reprezentacji sektora pozarządowego województwa warmińsko-mazurskiego, konkursu organizowanego przez wojewódzka Radę Organizacji Pozarządowych. Sukces ten zachęcił ROPPO to ustanowienie targów imprezą cykliczną.

Pracy w ramach wspierania organizacji było dużo, środków finansowych niewiele. Pierwsze lata CWOP opierało swoją pracę o budżet 5 tys. zł. W związku z brakiem stałego dofinansowania ze strony Powiatu i gmin tworzących powiat, finansowania, które zapewniłyby ciągłość pracy Centrum, prowadzące je osoby uznały za konieczne powołanie osoby prawnej, stowarzyszenia CWOP. Nastąpiło to w 2011 r.

W 2013 r. Starostwo Powiatu Ostródzkiego oddało do użytku CUP. Cała inwestycja ukazywać ma jak istotnym partnerem dla samorządu są organizacje pozarządowe. W ten sposób uznano fakt, że prężnie i dynamicznie działające NGO pobudzają rozwój powiatu i są sprawnym partnerem w realizowaniu skutecznych działań na rzecz mieszkańców. Powołany został wówczas wydział ds. kultury, sportu i współpracy z NGO. Naczelnikiem wydziału została Jolanta Dakowska, znana z organizowania wolontariatu w Powiecie Ostródzki. Jednym z zadań wydziału było koordynowanie działaniami CUP, współpraca z ROPPO, współorganizowanie Konferencji Organizacji Pozarządowych i Targów Organizacji Pozarządowych Powiatu Ostródzkiego. W CUP znalazły swoje miejsce na działalność 32 organizacje, między innymi Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych.

Internetową platformą łączącą Starostwo Powiatowe i CUP z III sektorem Powiatu Ostródzkiego jest portal e-cup. To tam znajdują się informacje z zakresu współpracy. Baza danych teled adresowych NGO w Powiecie zawiera informacje o 331 organizacjach.

Analizując dane o organizacjach na portalu moje.panstwo.pl pod względem dziedziny działalności NGO na terenie Powiatu Ostródzkiego znajdujemy:

- 29 organizacji działających w zakresie kultury, w tym organizacje zrzeszające mniejszości narodowe, bractwa rekonstrukcji historycznych;
- 38 organizacji dedykują swoje działania edukacji, w tym edukacji seniorów,
- 13 organizacji zrzesza osoby chore (wg jednostek chorobowych) lub działa na rzecz poprawy stanu służby zdrowia,
- 27 kieruje swoje działania na szeroko rozumianą pomoc społeczną, w tym wsparcie dla osób niepełnosprawnych i działalność charytatywną,
- 27 organizacji działa w zakresie turystyki, krajoznawstwa, ochrony przyrody oraz ekologii,
- i aż 57 zarejestrowanych organizacji za cel stawia sobie rozwój społeczeństwa lokalnego, działania na rzecz rozwoju swoich miejscowości- małych ojczyzn.

Ilość organizacji III sektora i jakość realizowanych przez nie zadań w odczuciu społecznym mają różną, z zasady pozytywną ocenę. Jednak co do oceny jakości współpracy zasadnym wydaje się podjęcie metodycznych działań, które mogą przyczynić się do dalszego jej rozwoju.